UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Sabel onder de tulpen

Marácz, L.K.

Publication date
2020
Document Version
Final published version
Published in
Most Magyarul

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. K. (2020). Sabel onder de tulpen. *Most Magyarul* , *88*(winter/1), 26.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:17 Nov 2026

Most Magyarul!

Tweetalig Hongarije Magazine nummer 88 · winter 2020 · € 5,95

Pécs voor gourmands

Terug naar Szálka

Hongaarse familienamen

Emigreren met je kinderen

Dohnányi 3 · Boeken · Evenementen

Colofon

Most Magyarul! Hongarije Magazine is een - deels - tweetalige, interculturele uitgave over Hongarije en de Hongaarse taal en cultuur vanuit Nederlands-Vlaams perspectief.

ISSN 1385-5441

Redactie
Edwin van Schie

Medewerkers dit nummer
Anna Abbuhl, Abkarovits Endre, Gerry van Berkum, Pieter Biezenaar, Horváth Márta, Kovács-Nagy Csilla, Wim Kersbergen, László Marácz, Rusznák Gábor, Monique Salomons, Andries Tóth, Gerhild Tóth-van Rooij

Fotografie
Medewerkers
PR en apart vermeld

Kaarten
Licentie DiMap

Ikonen
Lieke Ypma

Uitgeverij, abonnementen, advertenties
Hongarije Magazine
Eksterlaan 230
2026 XM Haarlem
Tel. 023 538 94 61
info@mostmagyarul.nl

www.mostmagyarul.nl
www.hongaarse-evenementen.nl

Abonnementen
U abonneert zich op Most Magyarul! Hongarije Magazine door ons een briefje of mailtje te sturen en uw betaling over te maken tgv Hongarije Magazine op bankrekening NL34 INGB 0007 4640 43. Zie ook blz. 53). (LET OP: bij betaling via internet is i.v.m. herkenning betaler vermelding van naam en adres gewenst. België: Bank van de Post IBAN BE19 0000 9407 1812 tgv

Voorplaat:
Monique Salomons in Balkán Bisztró, Pécs

Foto: Rusznák Gábor

© Hongarije Magazine, Haarlem
Overname van artikelen - in welke vorm dan ook - zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is niet toegestaan.

Tartalom · Inhoud

4
Pécs
Kedvenc éttermeim - favoriete restaurants

8
Nyelv - Taal
Familienamen - Családnevek

12
Muziekwereld
Ernő Dohnányi 3

18
In memoriam

19
Eseménynaptár - Evenementen
HungaroMania in Leuven (B)

20
Eseménynaptár - Evenementen
Hongarije Plaza in Barneveld

22
Ontdek je plekje
Vakantie aan het Tiszameer

23
Ontdek je plekje
Rondje Hongarije

24
Mensen - portretten
Emigreren met je kinderen

26
Boekenkroniek
Sabel onder de tulpen

28
Boekenwereld
Trein naar Holland

30
Ontdek je plekje
Terug naar Szálka & Wandelen bij Szálka

34
Boekenwereld
Baron Wenckheim keert terug

36
Mese · Sprookje
A dicsekedők
Opscheppers

38
Eseménynaptár - Evenementen

39
Hirdetések - Advertenties

Lectori Salutem!

Bij dit winternummer sturen wij de lezers in Nederland nog geen acceptgiro. Liefst maakt u het abonnementsgeld voor 2020 zelf over. Degenen die in 2019 daadwerkelijk gebruik maakten van onze acceptgiro of degenen die ons laten weten graag een acceptgiro te ontvangen, krijgen er bij ons volgende nummer een meegeleverd.
Anderen sturen wij in de loop van maart wellicht een 'betaalverzoek' ten behoeve van onze rekening bij de ING (of Bank van de Post in België). maar liefst zien wij dat u het abonnementsgeld zelf regelt via internetbankieren of mobiel. (NL34 INGB 0007 4640 43 t.g.v. Hongarije Magazine. Het abonnementsgeld bedraagt ook dit jaar € 22-.)
Wij hopen u weer een jaar lang te mogen voorzien van (deels tweetalige) artikelen, nieuwtjes, verhalen, interviews, steeds met de achterliggende gedachte dat de Hongaarse cultuur de moeite waard is om gekend te worden.

U kunt dit bedrag van € 22- (of meer als u ons en onze projecten extra kunt steunen) overmaken op onze bankrekening ten gunste van Hongarije Magazine (zie hierboven of het colofon). In Vlaanderen geldt ook het IBAN-nummer van onze rekening bij de Bank van de Post in België, zie hier links.

Veel leesplezier en tot ziens bij de diverse evenementen in 2020. **A viszontlátásra!**

Edwin van Schie

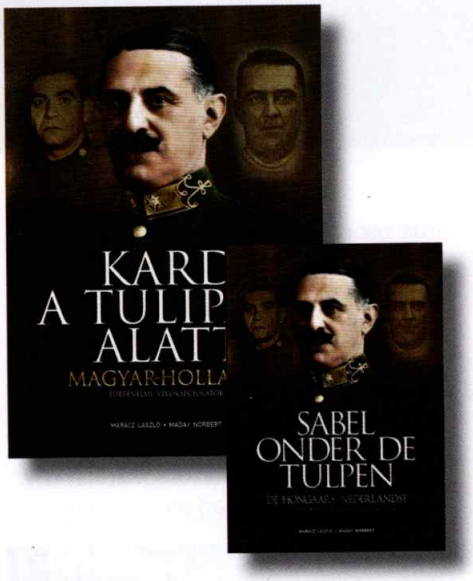

Het boek Kard a tulipán alatt - in het Nederlands uitgegeven als Sabel onder de tulpen - gaat over de vergeten historische schermcontacten tussen Hongarije en Nederland. Hongarije staat bekend als een grootmacht in het schermen, vooral op sabel. Hiervan getuigen de vele titels en medailles die door Hongarije in de twintigste eeuw en tot op heden zijn gewonnen. Aan de basis van deze successen staat de schermmeester en officier in het Hongaarse koninklijk leger László Borsody (1878-1939) die in het Oostenrijks-Hongaarse leger opgeleid was tot schermleraar en na de Eerste Wereldoorlog tot taak kreeg om het schermen in Hongarije naar de absolute wereldtop te brengen

Kard a tulipán alatt
Sabel onder de tulpen

Hongarije was als verliezer uit de Eerste Wereldoorlog gekomen en door het Vredesverdrag van Trianon (1920), dat door de Hongaren als dictaat werd ervaren, verloor Hongarije ruim tweederde van haar grondgebied en een derde van de etnische Hongaren kwam als minderheid in de nieuwe buurlanden van Hongarije terecht. Het Hongaarse gezag besloot om op de loper op wat Hongaren beschouwen als het "Hongaarse wapen", de sabel revanche te nemen voor de vernederingen van de Eerste Wereldoorlog. In 1925 werd Borsody benoemd tot hoofddocent schermen aan een voor die tijd modern opleidingsinstituut voor militaire sportinstructeurs en schermleraren in Boedapest (SPOTI, later Toldi Miklós) waar de basis werd gelegd voor de Hongaarse schermsuccessen die tot ver in de twintigste eeuw zouden voortduren. Borsody paste vernieuwingen in de techniek van het schermen en onderwijsmethoden toe die tot dan toe in het schermsysteem onbekend waren. Zo ontstond de Hongaarse school, die al spoedig in heel Europa, ook in Nederland, navolging zou krijgen.

De eerste grote uitdaging voor schermmeester Borsody waren de Olympische Zomerspelen van Amsterdam in 1928. In de voorbereiding tot die Spelen kwamen ook de intensieve Hongaars-Nederlandse schermcontacten tot stand. Nederland was in de Eerste Wereldoorlog neutraal gebleven en Hongarije stond toe dat Nederlandse schermers, vooral sabreurs, op hun verzoek in Boedapest mochten meetrainen met de Hongaarse militaire selectie onder schermmeester Borsody. Vandaar dat talentvolle Nederlandse sabreurs, zoals Arie de Jong en Henri Wijnoldy-Daniëls zowel in Hongarije en Nederland les kregen van de Hongaarse schermprofessor Borsody, zoals hij in de Nederlandse pers werd genoemd. Arie de Jong beschouwde Borsody als zijn maître.
Deze Nederlands-Hongaarse schermcontacten werden gesteund op het hoogste diplomatieke en politieke niveau door George van Rossem, zelf schermer, deelnemer aan de Olympische Spelen, voorzitter van de Internationale Schermfederatie (FIE) van 1925-1929, sportdiplomaat en voorzitter van het organisatiecomité van de succesvolle Amsterdamse Zomerspelen, door Johan Lambooij, minister van Defensie (1925-1929) en ook door het Koninklijk Huis, zowel koningin Wilhelmina als prins-gemaal Hendrik waren enthousiaste supporters van de Hongaarse schermmeester Borsody en zijn team.

De samenwerking was voor beide landen voordelig. Nederland kon mee in het internationale schermdomein. Sabreurs kregen immers van Borsody uit eerste hand les in de schermvernieuwingen die door hem waren ontwikkeld. Mede daardoor kon Nederland haar positie in de wereld van de sportdiplomatie versterken. Nederland hielp Hongarije om na de voor Hongarije traumatische Eerste Wereldoorlog weer lid te worden van de internationale sportgemeenschap, zoals het lidmaatschap van de Internationale Schermfederatie (FIE) waar Frankrijk traditioneel een sterke positie had en er in de jaren twintig in dat land een sterke antipathie heerste tegen de voormalige vijanden uit de Eerste Wereldoorlog, zoals Hongarije.

Voor Borsody waren de Zomerspelen in Amsterdam in 1928 een referentiepunt. Borsody bezocht Nederland op Nederlandse uitnodiging in 1927 een jaar voor de Spelen in Amsterdam om demonstraties en les te geven op sabel aan de Nederlandse militaire schermers. Het bezoek aan Nederland diende ook als een Hongaarse voorbereiding op de Spelen van Amsterdam. De doelstelling van Borsody was om in Amsterdam het onderdeel sabel te winnen zowel op het onderdeel individueel als in de equipe. Dat lukte ook. Ödön Terstyánszky werd Olympisch kampioen sabel individueel in een legendarische Hongaars-Hongaarse finale tegen Attila Petschauer. In de equipe finale sabel werd aartsrivaal Italië verslagen waarmee de nederlaag tegen Italië in de Olympische finale van Parijs 1924 werd goedgemaakt.

De Nederlands-Hongaarse schermcontacten die in de jaren twintig van de twintigste eeuw werden gelegd, liepen door tot ver in de twintigste eeuw tot op het hoogste niveau. Een leerling van Borsody, de officier en scherminstructeur Béla Ádám kwam na de Tweede Wereldoorlog onder bemiddeling uit Nederland in Amersfoort terecht en zette de schermzaal Ádám Béla op in het gebouw van de Muziekacademie aan de Mariaplaats in Utrecht. Daar leidde hij vele Nederlandse kampioenen op, zoals zijn Hongaarse leerling Jóska Makk die met zijn ouders en zus na de Tweede Wereldoorlog naar Nederland was gevlucht. Schermzaal Ádám Béla werd in 1977 overgenomen door de Hongaarse schermmeester Lajos Nagy die voor het communisme Hongarije had verlaten en met zijn vrouw Margit Pallós waren uitgenodigd door de voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Schermbond (KNAS) om in Nederland het schermen te komen versterken. Nagy, die later ook bondscoach van de Nederlandse sabelselectie zou worden, was een 'kleinkind' van Borsody. Zijn schermmeester was niemand minder dan Aladár Gerevich, de meest succesvolle Hongaarse Olympische schermer ooit en pupil van Borsody.

Het is een grote verdienste van onderzoeker en beoefenaar van martial arts **Norbert Máday** dat hij de belangrijkste episode van de Hongaarse schermgeschiedenis, die van schermmeester László Borsody, heeft herontdekt en opnieuw toegankelijk gemaakt voor onderzoekers en het grote publiek. László Marácz, wetenschapper en schermer voegde materiaal en tekst voor de Nederlands-Hongaarse hoofdstukken toe. ■

László Marácz

Boekpresentatie
Sabel onder de tulpen

Afgelopen najaar vond op de Hongaarse ambassade in Den Haag de presentatie plaats van het boek Sabel onder de Tulpen - Kard a tulipán alatt, over de geschiedenis van de Hongaars-Nederlandse militaire contacten in de afgelopen 100 jaar. Dit fraai vormgegeven, lijvige boekwerk is geschreven en samengesteld door Prof.Dr. László Marácz uit Amsterdam en maître Norbert Máday, grootmeester in Martial Arts uit Budapest met een voorwoord door maître Toon van der Grinten, schermleraar en erelid van de Koninklijke Militaire Schermvereniging.

Na een kort woord van welkom door de Hongaarse ambassadeur, András Kocsis, gaf László Marácz een korte, heldere toelichting op het thema van het boek. Reeds voor het begin van de Eerste Wereldoorlog waren er talrijke contacten tussen Hongaarse en Nederlandse militaire sabelschermers, waarbij wat betreft de Nederlanders topsabelschermer Arie de Jong (1882-1966) vaak het voortouw nam. Ook De Jong heeft diverse schermlessen gevolgd bij de legendarische, en internationaal befaamde, militaire schermleraar maître László Borsody.

Marácz benadrukte in zijn speech dat deze Hongaars-Nederlandse contacten beslist ook een belangrijke politieke (en diplomatieke) dimensie hadden, met name in de periode tussen beide wereldoorlogen. Zo hebben de Nederlanders er bij de internationale schermfederatie (Fédération Internationale d'Escrime -FIE) op aangedrongen dat Hongarije weer tot die federatie moest worden toegelaten, wat uiteindelijk ook gebeurde. Door de politieke tegenstellingen in Europa ten gevolge van de (afloop van de) Eerste Wereldoorlog waren de Hongaren, met name op initiatief van de Fransen, namelijk uit de FIE gezet. Hierna konden

HET DUO Maestro Lajos Nagy (links) — Andries Toth dat de kroon van zeven jaar arbeid op het werk zag gezet.

Lajos Nagy & Andries Tóth, 21 februari 1980

de Hongaren gelukkig weer deelnemen aan o.a. de Olympische Spelen, zoals in Amsterdam in 1928, waar Hongarije gedurende decennia op sabel absoluut oppermachtig was.

Bij deze boekpresentatie waren ook een zestal Hongaarse militaire schermers aanwezig die, in vol ornaat, een korte demonstratie gaven met oude Hongaarse sabels, spectaculair! Later die week gaven deze Hongaarse militairen in de Beatrix Kazerne in Den Haag en bij de Koninklijke Militaire Academie in Breda uitgebreidere demonstraties van hun kunnen.
Ik was overigens verrast mijzelf ook nog in dit boek aan te treffen, namelijk een foto uit 1980 na het behalen van mijn eerste nationale kampioenschap op floret, samen met mijn schermleraar destijds, maître Lajos Nagy. ■

Andries Tóth, schermleraar

Boek en conferentie Kindertreinen

Op 6 en 7 februari 2020 bood de Sint Anna Kapel bij de Theologische Universiteit te Kampen onderdak aan de internationale conferentie **De kindertreinen en verder - Culturele, religieuze en politieke betrekkingen tussen Hongarije en de Lage Landen in het interbellum**. Er was in het interbellum sprake van intensieve culturele, religieuze, politieke en persoonlijke contacten tussen Hongarije aan de ene kant en Nederland en België aan de andere kant. Het ontstaan van veel van die contacten is terug te voeren op de humanitaire acties na de Eerste Wereldoorlog, vooral de zogenaamde kindertreinen.
Op de conferentie werden in diverse presentaties recente onderzoeksresultaten over dit thema gepresenteerd. **Vera Hajtó**, de bekende Vlaams-Hongaarse kindertreinonderzoekster, sprak over het leven en literaire werk van **István Regőczi**, de in Vlaanderen zeer bekende Hongaarse-Vlaamse theoloog en priester-schrijver. In MM 41 (2007) publiceerden wij een artikel van de hand van **Gerhild Tóth** over zijn novellenbundel **Kerstboomtakjes**, dat u nu kunt teruglezen op **www.mostmagyarul.nl**.
Gábor Pusztai (Neerlandicus aan de Universiteit van Debrecen) ging in zijn lezing in op het werk van het echtpaar **Székely-Lulofs** en de Nederlands-Hongaarse literaire betrekkingen in het Interbellum en **Orsolya Réthelyi** (hoofd vakgroep Neerlandistiek aan de ELTE te Budapest) gaf een overzicht van wat de kindertreinen destijds opleverde aan kennis over Hongarije in de lage landen: **The Children Trains and Cultural Production: The Dutch Histories of Hungarian Literature by W.A. Dekker, A.L.I. Sivirsky and A. Cardijn** (zie ook ons artikel op blz. 29).

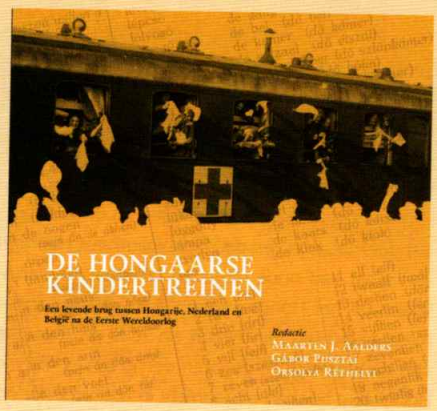

Op de conferentie werd ook een nieuw boek over de kindertreinen gepresenteerd: **De Hongaarse kindertreinen. Een levende brug tussen Hongarije, Nederland en België na de Eerste Wereldoorlog**. Het boek onder redactie van Orsolya Réthelyi, Gábor Pusztai en Maarten J. Aalders bevat bijdragen van de Kindertreinen-conferentie die eind 2018 in Budapest is gehouden aan de ELTE-Universiteit. In nummer 85 stond een verslag van die Budapester conferentie, die tevens een tentoonstelling met catalogus omvatte van tastbare herinneringen betreffende de Kindertreinen en de vele publicaties die eruit voortvloeiden.
Ook was in Kampen de Leuvense tentoonstelling **De Hongaartjes** weer te zien over de Belgisch-Hongaarse kinderacties (1923-1927 en 1946-1948) waarover wij in **MM! 74** berichtten. Voor Kampen was er ook een aanvullende tentoonstelling over de Hongaars-Nederlandse culturele contacten.
De conferentie in Kampen bood ook plaats aan een hernieuwde opvoering van het toneelstuk **Een bijzondere vrouw** van Rudi Hermans. Het toneelstuk laat zien 'hoe de komst van een Hongaars kind in een Vlaams dorp een rijk netwerk van literaire en historische teksten, vertalingen en kunstuitingen voortbracht, zowel in Vlaanderen als in Hongarije.'
Deze conferentie was georganiseerd door de The Neo-Calvinism Research Institute van de Theologische Universiteit Kampen en de Vakgroep Neerlandistiek van de Eötvös Loránd Universiteit (ELTE), in samenwerking met de Ambassade van Hongarije in Nederland. Ze maakt deel uit een groter project van de internationale onderzoeksgroep Migratie, cultuur en identiteit, opgericht rond het thema van de Hongaarse, Nederlandse en Belgische kindertreinen en migratie. (Red.) ■